

Iz čitanke grofa Ieva Nikolajeviča Tolstega.

Priobčil *Solovej*.

16. Stenice.

Nekoč ostanem v gostilnici črez noč. Preden ležem, vzamem svečo in pregledam kote po postelji in stenah. Ko zapazim, da je vse polno stenic, začnem premišljati, kako bi naredil, da bi stenice ne prišle do mene.

Imel sem s seboj postelj, ki se zloži; toda vedel sem, če bi jo postavil sredi sobe, da zlezejo stenice s sten na tla, a s tal pridejo po posteljnih nogah do mene. Zato si vzamem pri gostilničarju štiri lesene skledice, nalijem vanje vode in postavim vsako posteljno nogo v skledico z vodo. Ležem, postavim svečo na tla ter začnem opazovati, kaj napravijo stenice. Bilo jih je mnogo, ki so me že začutile. Videl sem, kako so lezle po podu, prilezle na rob sklede in nekatere padle v vodo, druge se pa zopet vračale.

„To sem vas prekanil“, si mislim, „do mene že ne pridete“ — in že hočem ugasniti luč, ko hipoma začutim, da me je nekaj ujedlo. Pogledam: stenica! — Kako je prišla do mene? Ali ne preteče niti minuta, ko najdem drugo; in začnem se ogledovati in iskati, kako so prišle do mene.

Dolgo časa nisem mogel priti do tega, ali naposled pogledam na strop in zapazim: stenica je lezla po stropu; čim je prišla ravno nad posteljo, se je spustila in padla name.

„Ne, vas pa ni mogoče prekaniti“, pomislim, oblečem kožuh in odidem na dvorišče.

17. Vonj.

Človek vidi z očmi, sliši z ušesi, vonja z nosom, okuša z jezikom in tipa s prsti. Pri nekaterem človeku oči vidijo boljše, pri drugem slabše; nekateri sliši daleč, drugi je gluhi; nekateri ima močnejši vonj in pozna stvar že od daleč, komaj zadiši, a drugi duha lahko gnila jajca, pa nič ne čuti. Nekateri po tipu izpozna vsako reč, drugi s tipom ne izpozna ničesar; ne loči gladke lesene površine od papirja. Nekateri dene komaj v usta in takoj ve, če je stvar sladka, a drugi, če použije, ne razloči, če je to grenko ali sladko.

Tako imajo tudi različne živali različne čute; a pri vseh živalih je vonj močnejši kot pri človeku.

Če hoče človek izpoznati stvar, jo ogleda, posluša, kako šumi, časih tudi poduha in okusi; ali pred vsem je človeku treba, če hoče izpoznati stvar, da jo otiplje.

Skoro vse živali pa morajo pred vsem stvar poduhati. Konj, volk, pes, krava, medved toliko časa ne izpoznajo stvari, dokler je ne poduhajo.

Kadar se konj česa boji, kiha, t. j. čisti si nos, da bi boljše duhal in se ne neha bati, dokler stvari ne ovonja.

Pes teče čestokrat za gospodarjem po sledi, a časih, ko ga zagleda, se prestraši, ga ne pozna in začne lajati ter laja tako dolgo, dokler ne izpozna po vonju, da je to, kar je bilo na videz tako strašnega, gospodar sam.

Biki vidijo, kako ubijajo govedino, slišijo, kako tulijo voli, ko se jih pobija, toda ne vedo, kaj se tu godi. Toda če se dogodi, da pride bik ali krava na mesto, kjer je živalska kri, to izpozna, komaj poduha ter začne tuliti, kopati z nogami, riti z rogmi zemljo, da ni mogoče odgnati živali s takega kraja.

Nekemu gospodarju oboli žena, zato gre gospodar sam mlest kravo. Krava je izpoznala, da ni gospodinje, je kihala ter ni dala mleka. Gospodinja reče nato možu, naj obleče njen jopič in ogrne ruto na glavo. — Krava spusti mleko.

Kadar lovski psi gonijo divjačino, ne lete nikoli po sami sledi, temveč kakih dvajset korakov na strani. Kadar hoče lovec, ki tega ne ve, spraviti psa na živalsko sled in mu pritisne smrček nanjo, pes vedno takoj odskoči proč. Njemu diši sled tako močno, da ne izpozna ničesa ter tudi ne ve, če je letela divjačina naprej ali nazaj. Zato odskoči na stran ter šele potem izpozna po duhu, od katere strani bolj diši, ter zleti za zverjadjo.

Pes dela v takem slučaju ravno to, kar delamo mi, če nam kriči kdo prav na uho: odmaknemo se ter zazločimo šele od daleč, kaj govori; ali pa če imamo kakšno stvar preblizu oči, ki jo gledamo — si jo odmaknemo in šele potem pogledamo nanjo.

Psi se poznajo med seboj in dajejo drug drugemu znamenje po vonju.

Še nežnejši vonj imajo žuželke. Čebela leti naravnost na tak cvet, kakršnega ji je treba. Gosenica leze k svojemu perju; stenica, bolha, komar ovohajo človeka na stotisoče steničnih korakov.

Če so majhni oni delci, ki odlete od dišečih stvari v naš nos, kako majhni morajo biti šele oni delci, ki padajo v organ vonja pri žuželkah!

Zapuščena.

Ako vedela za grob bi,
kjer leži sestrice mila,
ah, na njeno bi gomilo
rdečih cvetov nasadila.

A če vedela za grob bi,
kjer ležita očka, mati,
na gomili tej hotela
bi na veke vse zaspati.

C. Golar.

